

CHTĚL JSEM UDĚLAT VELKOU, POCTIVOU, SILNOU ČINOHRU

Rozhovor s režisérem Divadla RADAR/Hrobso Lukášem Křížkem.

Proč právě Dostojevskij a Běsi?

Mým snem dlouho bylo si zkusit román na jevišti, to si myslím, že byl takový první impuls. Pak se domlouvala moje hostující režie v souboru Hrobso, se kterou vlastně přišlo zadání zkusit si velkou celosouborovku. Divadlo Radar má totiž sedm dospělých souborů, Hrobso je jeden z nich, já jsem kmenově v souboru Načerno. Můj vnitřní impuls byl tedy zkusit si román, zároveň nějaké tradiční zadání a mít všechny herce a udělat velkou, poctivou, silnou činohru.

Je v předloze více postav? Museli jste hodně škrtnat a upravovat pro českého diváka?

Běsi mají několik dramatizací. My používáme dramatizaci, která byla uvedena v Národním divadle roku 1997,

kteřou dělala Johana Kudláčková a Josef Kovalčuk. Myslím si, že je dílu nejuvěrnější, nejdramatičtější, protože oproti jiným tam umisťuje například i Stavroginovu zpověď. Postavy jsou tam takhle předepsané, akorát jsme využili toho, že kněze Tichona a uprchlíka ze Sibiře Fedku, nám hraje jeden herec, čímž jsme udělali takovou dvojroli, aby to pro toho Stavrogina byl ďábel i anděl, který ho pokouší a napomáhá jeho osudu. Ta dramatizace je už teda redukováná, protože román má asi 800 stránek a jsou tam ještě další hodně politické linky. Řeší se tam guvernantské městečko, vzpoura v továrně atd. S tím už dramatizace nepracuje. Takže už je sama o sobě dost dobrá a nosná.

Co považuješ za běsy dnešní doby?

Myslím si, že každý nosíme trochu zlo v sobě a může vyvěrat z různých věcí. Když se jiskra zla v lidech zažehne, i když se to může tvářit bezzubě, může to být nebezpečné, ať už jedincům nebo společnosti. Rozvrat a rozklad veškerého řádu a morálky tady byl už za Dostojevského a teď podobných konotací a věcí, co se v politické nebo společenské sféře dějí, je víc než dost. Nesprávně lidé chtějí být u moci a vládnout. Myslím si, že vždycky to začíná u jedince a ten pak proniká do společnosti. Tady vidíme dva charaktery: Verchovenskij jako revolucionáře, Stavrogina jako zlo, které v každém probudí jeho vlastní zlo, a Verchovenskij to kolo pak roztáčí. Pak si říkáme, kdo z nich je víc ten zlý a vinný. Začíná to u jedince, a pak jak to proroste do společnosti. Už je to masa lidí, dav, stádo.

Je to poměrně depresivní dílo, jak moc pro tebe bylo náročné se ho zhostit a utřídit si myšlenky?

Jo, určitě bylo. Já mám rád temnější a hutnější věci, takže to mi takovou starost nedělalo, ale samozřejmě jsem si toho snažil načíst co nejvíc, navnímat Dostojevského. Ta dramatizace hodně věcí usnadňuje. Když si přečteš knížku, říkáš, co s tím budeš dělat. Díky dramatizaci ale půlku knížky neřešíš. Bylo ale těžké to dát dohromady kvůli pocitu, že hrajeme Dostojevského a všechny ty myšlenky... Snažili jsme se na to s hravým duchem trochu vybodnout, aby to nebylo přílišné deklamování, protože si myslím, že ta slova jsou tak silná a soběstačná, že stačí, aby v dobrém kontextu zazněla a nemusíme je nějak srdceryvně rvát. Člověk si to tam dosadí sám. Vždycky jsme si s herci říkali, hlavně se z toho neposrat, že děláme tohle. Hodně se snažíme pracovat a používat ironii a nadhled. Prostě se nepodělat z toho, že je to Dostojevskij.

Co bylo největším běsem během zkoušení?

Čas a dílčí komplikace, kvůli přeobrazování a technickým záležitostem. V okamžiku, kdy už o něco později než by měl, přišel první velký průjezd, se ukázalo, kolik je toho nehotového a na poslední chvíli jsme předělávali spoustu věcí. To, jak je to velké, abychom to ustáli, odvyprávěli a hlavně, aby se v tom divák, ať už to četl nebo nečetl, dokázal zorientovat. Proto máme i prolog a epilog, aby se nastavily vztahy postav, aby si je divák prohlédl a trochu se v tom vyznal.

V ruských dílech je dost těžké rozeznat, kdo je kdo. Myslím si, že jsme se s tím popasovali. Asi jako s každým zkoušením, nějací dílčí běsové a běsíci tam byli, ale dělali jsme všechno proto, abychom je dokázali zkrotit.

V publiku byla spousta mladých lidí, co si myslíš, že jim tohle dílo může dát?

Může to být jejich první setkání s Dostojevským a tím, že tady existuje velká světová nadčasová literatura. Může jim to nasadit brouka do hlavy. Přemýšlet o tom, jak se chová společnost, že některé jedince se nechovají úplně správně vůči ostatním. V co vlastně máme věřit, komu máme věřit. S tím, jací jsme, můžeme pracovat už my sami. Já se totiž můžu rozhodnout, jestli budu hodný nebo zlý. Myslím si, že je to i o tom, otevřít nějaký další obzor, ať už literární nebo divadelní. Třeba i nebát se chodit do divadla. Vždycky je fajn dílo vidět i na divadle, než se tím prokousávat doma, může to být zajímavější a živější.

Dílo řeší otázku sebevraždy. Proč si myslíš, že počet sebevražd v dnešní době narůstá, konkrétně i u mladých lidí?

Tohle je strašně zajímavé téma, které v Běsech začíná u nihilismu. Kirillov je v románu psaný vyloženě jako někdo, kdo říká, že by mělo být víc sebevražd. Je tam tzv. egodeismus, to je pojem od českého autora Ladislava Klímy, což byl taky takový alkoholik, filozof. V něčem trochu český Dostojevskij. On napsal „Lidskou tragikomedii“, kde se taky řeší jsoucnost a zbožštění člověka, že já jsem svým pánem a rozhoduju o všem, co dělám. Je to prostě v nás a my sami se nemáme upínat na nějakou víru, entity, ale my sami rozhodujeme o svých činech, za které jsme zodpovědní, a máme svobodu se rozhodnout, jestli se zabijeme nebo ne. Sebevražda je jedna z největších filozofických otázek vůbec, takže to, že ji Dostojevskij má všude, je právoplatné. Často o tom existují skvělé divadelní hry. Situace s tím, že sebevraždy narůstají a hodně se dějí u mladých lidí, to si myslím, že otvíráme širší celospole-

čenské téma. Her je o tom spousta a ruská literatura rozhodně není první, která to řeší. Dostojevskij v celém svém díle polemizuje s bohem, pro boha a křesťanství je sebevražda největší hřích. Ty se osvobodíš od boha, společnosti, všeho, ale zároveň tím vytváříš ten největší hřích, čímž se parafrázuje největší filozofická otázka, jestli se mám zabít, nebo žít.

Scéna je poměrně strohá, je to taková plachta, ze které vychází obrazec kříže. Můžeš o tom říct víc?

My jsme hledali něco, co bude subtilní, nenápadné. Paradoxně statické, ale dokáže to být v rámci scén proměnlivé. Dlouho jsme se toho kříže báli, aby to nebylo moc popisné, moc na první dobrou, protože částečně hrajeme o víře a nevíře v boha. Měli jsme další varianty a nakonec jsme zjistili, že je to to nejlepší. Přišli jsme s tím průhledem, který různě nasvěcujeme. Nejdřív kříž jen tušíme, pak v nějakých částech bliká, protože už se devaluje víra, v nějakých částech hoří, protože padá řád a morálka a na konci už tam tak je, není. To jde po tématu, jestli je bůh, hodně operujeme s motivem Dostojevského, který s bohem polemizuje. Máme tam tento symbol a trochu s ním blbneme, když se s ním něco děje.

V inscenaci pracujete s moderní hudbou - v první půlce zazní dvě moderní písně a v druhé půlce ještě víc. Co tě k tomu vedlo?

Já jsem hrozně chtěl, aby to bylo kontrastní a eklektický v tom, aby to říkalo, máme tady ještě přežitek staré ruské duše, hraje nám tam Dark is the Night (Temná je noc), což si sovětští vojáci zpívali v zákopech, když měli strach. Je to střet starého světa, který zastupuje Varvara, Praskovja a Štěpán Verchovenskij, a pak přichází Petr se svojí moderní revolucí a říká, vy jste prostě kecali, my budeme bořit, my jsme ta nová generace. S ním hodně začíná moderní, šílená věc, kde se překlápí nové pořádky, nový mladý svět, vymezení se vůči starému. Já to hodně čtu přes problém otec a syn, Štěpán a Petr. Štěpán je zastáncem statu quo a Petr přináší vyvrácení od kořene a hudební dra-

maturgie se snaží tomu jít naproti, některým situacím pomoci i výkladem, dramaticky.

V inscenaci zazní píseň „Běsovská“ s textem od A.S. Puškina. Proč jste zvolili text zrovna od něho?

To byl můj nápad, se kterým jsem myslel, že mě všichni pošlou do háje, ale to se nestalo. Dostojevskij miloval Puškina, byl to jeho velký vzor a když Puškin umřel, Dostojevskij z toho úplně ochořel, onemocněl šílenou nemocí a od té doby nebyl nikdy úplně dobrý. Já jsem chtěl vytvořit prolog, kde se ukážou vztahy, která postava, ke které patří a současně trochu naznačit, o co půjde. Tak jsem se ponořil do Puškinových básní a vybral jsem dílčí verše a refrény, které pojednávají o temnotě, o běsech. Verše pomyslně parafrázuji děj Běsů a mohou nám představit všechny postavy hned na začátku. Podkres k tomu je autorský, ten dělala Anička Poláková a Mikuláš Adam. Krásně to do sebe všechno zapadlo.

Kolik představení jsi už režíroval?

Tohle je moje sedmá režie, do toho jsem dělal nějaké dramaturgie. Trošku drze jsem si na troufl ve dvaařiceti. Věděl jsem, že mám silný soubor, že kolem mě jsou lidé, kteří mi s tím pomůžou a že ten román na jevišti musím zkusit teď, nebo nikdy. Časem si budu chtít zkusit nějaký další. U divadla jsem přes patnáct let, určitě bych si na to netroufl, kdybych neměl nějaké základy a kdybych nevěděl, že soubor je zdatný. První režii jsem měl v roce 2018, jmenovalo se to „Divadlo bez zvířat“. Byly to takové absurdní hříčky, mikro situace, humorně laděné, ale i s přesahem. Teď připravuji devátou režii a mezitím mám nějaké dramaturgie. Snažím se produkovat jednu, dvě inscenace za sezónu.

Ondřej Bureš

HROBESO A JEHO BĚSI

V pátečních dopoledních hodinách jsme měli možnost vidět inscenaci, kterou na Wintrův Rakovník přivezlo Divadlo Radar – Hrobeso. Je už tradicí, že si tento soubor volí zajímavé a nelehké divadelní výzvy. Tentokrát zvolili pro zinscenování dramaturgizaci Dostojevského Běsů. Tento román patří k vrcholným dílům světové literatury. A přestože je napsaný v 2. polovině 19. století, má co říci i současnému divákovi. Převést toto mnoho-
vrstevnaté dílo na jeviště je nelehký úkol. Pozadí románu tvoří revoluční události, zřízení ilegálního tajného spolku pod záminkou revolučního odboje. V tomto prostředí se střetávají osudy několika lidí. Inscenátoři pracovali s dramaturgií románu od Kudláčkové – Kovalčuka – Hrobeso.

Zvolili přehledný způsob vyprávění děje prostřednictvím obrazů. Jejich časté a rychlé střídání dávalo tempo celému příběhu. Svižná změna scén někdy za tmy někdy v rámci herecké akce byla promyšlená a nijak nezdržovala děj, což vzhledem k délce představení (dvě a půl hodiny) mělo svůj význam. Scéna byla jednoduchá. V čele jeviště v místě horizontu byly na tazích zavěšené vypnuté textilie s nepravidelným pruhovaným deko-rem v neutrálních odstínech světla, tmavě šedé a bílé, které tvořily kříž, který díky podsvícení zapůsobil jako originální vjem. Kříž se v průběhu představení měnil pouze v rámci svícení. V celku se jevil jako oltář. Stejný materiál, který byl použitý na tazích se objevil na konci jeviště a jako by se

přeléval do hlediště. Pruhy na látce u mne evokovaly ruchy, šum, něco, co je rozbité, nefunkční (např. jako obrazovka televize) Scénu pomáhaly dotvářet minimalistické černé židle a stoly s kovovými nohama, které herci sami stavěli podle potřeby. Velmi dobrá byla i práce s rekvizitou, někdy si vyžadovala i dovednost herce, např. žonglování míčky. Kostýmy odkazovaly spíše k současnému stylu oblečení, což bylo zřejmě hlavně u dámských postav, sukně vrstvená v kombinaci krátké a dlouhé transparentní sukně, doplněné o svetr, či doplňky klobouček s štrasovou ozdobou, či bílé halenky, s volány, které odkazovaly zase spíše historizujícímu oděvu. V pánských kostýmech se podle typu postavy objevil klasický pánský oblek, nebo zcela současná mikina. Nemalou práci zde odvedl i světelný design, různorodá volba hudby, kouřostroj. Herci souboru jsou zkušení a disciplinovaní, zvláště pro mne jsou přesvědčivé herecké výkony pánské části souboru. Režisér Lukáš Křížek má jasnou představu, jeho režijní choreografie pomáhá přehledně vystavět sled často stylizovaných obrazů do jednoho velkého působivého obrazového celku. Celá inscenace má jednotný rukopis. Stěžejní se pro mne stává téma manipulace, morálky ve všech možných podobách. Za mne odvedl soubor skvělou práci v převedení románu na jeviště, ve volbě prostředků, které používá. Vzhledem k tomu, že představení bylo hráno v dopoledních hodinách pracovního dne, přišli na představení studenti středních škol a žáci základní školy. Podle reakcí bylo vidět, že mladí diváci šli s příběhem a že řadu z nich představení zaujalo. Myslím, že k tomu přispěla srozumitelnost inscenace, orientace v postavách a ději.

Jana Stejskalová

NORSKÁ DRAMATIKA S DOBŘICHOVICKOU LASKAVOSTÍ

„Zprvė je tvoje matka dávno mrtvá. Zadruhé jsi ve svém vlastním domově. Teď musíš brát telefony ty.“ Inscenace *Elling a Kjell aneb Chvála bláznovství* souboru ŠOS Dobřichovice v režii Jiřího Oberfalzera vypráví podle původního textu Ingvara Ambjørnsena příběh dvou bývalých klientů psychiatrické léčebny Kjella a Ellinga (Jan Seidel a Jiří Šafránek), kteří jsou tak trochu jiní a mají to tak trochu ve světě těžké.

Ambici souboru empaticky ukázat dva sociálně vyloučené muže na cestě za „normálním životem“ se z mého pohledu daří naplnit beze zbytku. Sympatickou dvojici nelze nesledovat se značnou účastí a nefandit jim na každém kroku. Vykreslení charakterů je pojata citlivě a s pochopením a mnohé střety s normalitou jsou pojaty jako legitimní optika vnímání, a ne jako neschopnost se přizpůsobit. Tato laskavost je klíčovým momentem inscenačního přístupu. Ačkoli sledujeme komedii, humor pracuje s vlídností a mírou, ačkoli se s tematikou mentálního hendikepu pohybuje na tenkém ledě.

Proti Ellingovi a Kjellovi vlastně nehraje nic kromě jejich vlastních strachů. Neobjeví se zlý sociální pracovník, nevýhodné životní podmínky nebo netolerantní společnost, které bychom snad mohli očekávat. Za celou dobu svého osamostatňování se tito přátelé nesetkají s odmítnutím, neúspěchem ani s vlastní nepřijatel-

ností. Mnohé ze zmíněného nelze do inscenace dodat jen tak, a ani divadelní adaptace Axela Hellsteniuse takové možnosti z hlediska dějových faktů nenabízí. A zvolený výklad postav rovněž hraje této idealizaci do karet. Od první minuty je z hereckých výrazových prostředků naprosto zřejmé, proč postavy absolvovaly dlouhodobý pobyt v ústavu. Publikum tak dostává minimální prostor k interpretaci okolností, které postavám znemožnily existenci ve společnosti. Všechny jejich nepatřičnosti jsou interpretovány jako roztomilost, ne jako reálný problém. Toto idealistické pojetí sice zjednodušuje problematiku a nevyužívá tak celý potenciál textu pokusit se o výpověď, ale celku

kupodivu na síle tolik neubírá. Herectví obou hlavních protagonistů je na vysoké úrovni, vyrovnané a vyniká dobře zvolenou mírou stylizace při tak náročném úkolu, jako je zobrazování mentálně hendikepovaných. Typové postavy nejsou pouze škatulkami, ale v rámci zdatně ztvárněného typu v průběhu herci nabízejí vícero poloh, což činí postavy plastičtějšími. Herecky paradoxně nejvíc zaskřípe až scéna, kdy na jeviště vstupuje Gunn (Berenika Kohoutová) a dosavadní hře chvíli kontrastuje výrazná šablona. Některé drobné zádrhele pak tvoří pár logických nejasností často způsobených shodou okolností.*

V inscenaci na jedné straně idealistický výklad svou jednostranností oslabuje potenciální výpověď. Na druhé straně ale jako zásadní přednost vystupuje dovednost režiséra a herců dospět k zobrazení nelehké látky, jejíž citlivá reprezentace v současné divadelní tvorbě není obvyklá, dokonce přímo schází.

Johana Jurášová

Johana Jurášová

*Norský originál jména Reidun, který najednou v češtině vnucuje rušivý význam nebo rusá barva vlasů herečky neshodující se s obsahem básně, kterou o její postavě jeden z hrdinů skládá.

DOBŘÍ ČLOVĚK JEŠTĚ ŽIJE

Někdy má člověk v divadle radost z docela jednoduchých věcí. Tak třeba inscenace *Nezbedný bakalář*, v níž se domácí rakovnický soubor v režii Evy Kodešové chopil lokální látky v podobě stejnojmenné povídky Zikmunda Wintra, věru není složitá. Nenabízí žádné zvlášť důsažné téma mimo poměrně obecného konstatování o tom, jak společnost vinou své zabeđenosti, nespolehlivosti a netolerance jinakosti přichází o možnost se někam pořádně posunout. (Dobře, teď, když si to po sobě čtu, tohle vlastně jako téma docela zní.) Nečaruje se tu s velkou divadelní metaforikou ani s psychologicky propracovanými portréty postav.

Je to inscenace jednoduchá – a je to dobře, takový je její účel a záměr a smysl.

A tak jsem se i já rád potěšil příjemnou hodinou strávenou ve společnosti rázovitých rakovnických měšťanů, v níž se hodně muzicíruje, místy velice obstojně hláškují (snad jsem se tedy nepřeslechl a opravdu zaznělo „Je to dobrý člověk – škoda, že ho nemáme rádi“, ač ve scénáři figuruje

sloveso v druhé, nikoliv první osobě) a v níž se na lidské neduhy a malosti hledí s jistou shovívavostí. Zvolený přístup, kterému velice sluší nedivadelní prostor (jak rád bych viděl i letní, plenérovou verzi!), umožňuje kompaktní projev souboru složeného z osobností s různou hereckou zkušeností a dispozicí: není nutně třeba situace zvlášť rafinovaně vyhrávat, někdy stačí zkrátka je demonstrovat ve stylu lidového divadla.

Jistě bychom si mohli představit proměnlivější práci s temporytmem. Jistě bychom si mohli přát třeba trochu větší rafinovanost ve stavbě situací, kterou inscenace přitom místy nabízí – mně třeba zcela učarovala scéna, v níž babička naoko naříká, že se Plona v každém okamžiku ptá na její názor, když přitom do této pozice sama tuze vehementně a potměšile vkráčela. Jistě by si člověk

mohl představovat třeba více kontextujících odkazů, jako je skvostné závěrečné pomrknutí na Bláhu a Habršperka z *Našich furiantů*. Jistě by se toho dalo vymyslet dost, ale to už bychom po inscenaci chtěli víc, než od sebe chce sama. A to není potřeba: někdy má člověk v divadle radost z docela jednoduchých věcí.

Michal Zahálka

SVOBODA JE SAMA O SOBĚ TAKÉ NÁROČNÁ

Rozhovor s režisérem Dobřichovické divadelní společnosti Jiřím Oberfalzerem.

Hra pochází z Norska, z poměrně exotického prostředí. Jak jste se ke hře dostali?

Jeden známý ji kdysi viděl v Kalichu, kde ji hráli bratři Dlouzí. Bánil o ní, tak jsem si ji schválně obstaral. Zalíbila se mi na první pohled.

Jaká byla vaše osobní motivace, proč právě tahle hra?

Zaujala mě svým vtípem a nesmírnou lidskostí, laskavostí... Vlastně vypráví takový choulostivý příběh. V textu je zakuklený soucit, empatie, lidskost... To se mi na tom velice líbilo.

Jak se inscenuje hra, kde herci nehrají úplně běžné charaktery?

Na samém začátku to byl nejtěžší úkol. Museli jsme hledat typologie pro oba a to trvá. Měli jsme hodně čtených zkoušek, kde jsme vše ladili, dával jsem jim nějaké návody... Každý z nich si nakonec našel své řešení a myslím, že je na jevišti vidět, že to sedí.

Je těžké uchopit takové téma, aby neublížilo, ale přiblížilo?

Mým snem a cílem bylo, aby diváci ty dva milovali. Aby si řekli: „Jo, to jsou kluci, které já musím mít rád, protože se perou s něčím, co je těžký, třeba si to nemůžu představit, ale rozumím tomu.“ Prostě, aby je měli rádi.

Na jednu stranu komedie, na druhou stranu člověk dostává jakousi facku od života...

Já si myslím, že klíčovým úkolem inscenace tohoto textu je, aby z toho nevznikla nějaká sranda z bláznů, parodie na jejich podivné počínání. Čili opravdu to udělat, aby byly figury věrné, uvěřitelné a laskavé... Nebyl v tom žádný posměch.

Ve hře se objevil motiv telefonování jako něčeho nepřírodního.

Když se zamyslím, tak je to pravda. Opravdu hovořím s člověkem, kterého nevidím, nemám vedle sebe. To není přirozené ani náhodou.

To se mě na tom líbí, už jsem o tom psal v nějakém komentáři... Oni nás svým pohledem upozorňují na některé nesamozřejmosti našeho života. My je přijímáme, protože už jsme nějakým způsobem sociálně propojení, navyklí, ale oni ne. Tím, jak jsou vyčlenění, vidí věci jako malé děti, bez automatického vysvětlení významu a obsahu dění. Svou reakcí nás na tuto nesamozřejmost upozorňují. Ale také je ve hře patrné, že se snaží proniknout do normálního světa a klademe otázku, který svět je ve skutečnosti normální. Jestli ten náš rutinní, zaběhnutý svět, anebo ten jejich, který objevujeme.

Na konci hry je patrné, jak se více a více setkávají s realitou světa...

Ano, oni se učí žít v okolním světě. Procházíme s nimi jejich opožděným dětstvím. Oni byli někde v ústavu, zakonzervováni v nějaké situaci, podmínkách a teď vcházejí do cizího světa za zdmi zařízení a musí to zpracovat, což, když si to člověk představí, není ani trochu jednoduchá věc.

Máte nějakou vlastní zkušenost s podobnými lidmi?

Nemám.

Je něco, co byste si přál, aby si diváci z vaší hry odnesli?

Asi takové jednoduché zjištění, závěr... Jsou lidé, kteří to nemají jednoduché a perou se s věcmi, které pro nás jsou samozřejmé, legrační, a oni, aby uspěli, aby neskončili v ústavu na doživotí, musí vykonat obrovské pokroky nebo i vložit velkou odvalu do začlenění se do našeho, samozřejmého světa.

Objevuje se zde i řada silných myšlenek, jako je sexualita, svoboda, touha mít něco vlastního (bydlení, kočku)... Co z toho je pro vás osobně nejdůležitější?

Z kategorií, jak jste je vyjmenovala,

je to svoboda. Ale upřímně nevím, jestli tohle byly myšlenky, které mě napadaly, když jsem hru četl. Asi úplně ne, abych pravdu řekl. Sex je samozřejmě součástí života a tyhle lidi jsou od něj zcela oddělení. Ve hře bylo patrné, že jeden je náruživější, víc živočišný, a druhý má spíše za všeho strach. Pro tyto lidi to může být jakési pomyslné nebezpečí, které se v sexu, ale i v jiných výzvách běžného života skrývá. Svobodu oni chtějí zažít v samostatném životě mimo ústav, ale permanentně narážejí na určité limity svých schopností. Myslím si, že když bychom hledali nějakou vyšší filozofickou myšlenku, tak jí možná je, že svoboda je sama o sobě je také náročná.

Propadlá postel. Byl to záměr?

Máte správné tušení. Na premiéře se propadla neplánovaně postel poprvé. Blbě postavili nohu a postel spadla. Okamžitě jsme to zapracovali - je to nastražené.

Aneta Matoušková

MUZIKA NA DIVADLE MUSÍ BÝT ŽIVÁ

Rozhovor s režisérkou DS Tyl Rakovník Evou Kodešovou.

Když se řekne „Nezbedný bakalář“, vybaví se mi replika: „...Pařez zůstane pařezem a vůl volem – tak jsem tady...“ Máte i vy, režisérka, také svojí oblíbenou?

Ano, je to přesně ta: „...pařez stane pařezem a vůl volem...“, ta platí po mnoho století. S tím člověk nic nenadělá, platilo to ve středověku a stále platí.

Proč právě Nezbedný bakalář?

Pro mě je to hodně osobní záležitost. Tuto hru zdramatizoval Zdeněk Štěpánek pro rakovnický soubor a můj dědeček, Karel Lukeš, kamarád a osobní přítel Zdenka Štěpánka, hru režíroval a Zdeněk Štěpánek hrál bakaláře. To bylo v 58. roce a já jsem se ten rok narodila. Říkala jsem si tedy, že je to návrat do Rakovníka i pro mě, protože jsem se na 20 let z rakovnického divadla vytratila. Rozloučit se s Rakovníkem touhle inscenací mi přišlo vtipné. Zároveň je to pro mě pohlazení na duši. O to mi šlo, aby hra byla pohlazením na duši i pro lidi a soubor. Aby se dal soubor dohromady, lidé spolu byli rádi... Přijde mi, že ta komedie k tomu sedí.

Rakovničtí o Rakovníku. Není to těžké?

Těžké to je, když se jezdí hrát mimo náš region. Přeci jen je to regionální záležitost a s tím jsme do toho šli. Představení je určené pro nás – pro Rakovnícko. V Rakovníku, jak už to

tak bývá, když lidé jdou do divadla, se baví tím, že tam vidí tu paní lékárníkovou, která hraje tohle a tamto... Myslím si, že to takhle té hře sluší. I písničky k tomu byly vybrané tak, aby tam byla souvislost s Rakovníkem.

Vím, že Nezbedného bakaláře hrajete poměrně často i mimo Rakovník. Znají lidé Nezbedného bakaláře?

No, ona je to už kultovní záležitost. Film se Zdeňkem Štěpánkem natočený po válce je už opravdu kultovní. Samozřejmě je film daleko delší, text je hodně upravený, ale lidi děj znají, takže se poměrně dobře orientují.

Ve hře i sama hrajete. Je to těžké režírovat a zároveň hrát?

No, samozřejmě. Já bych ve hře vůbec nehrála, ale protože kamarád, kterého jsem oslovila, nemohl, řekla jsem si, že začátek ustojím a odehrají. Vystupuji pouze na začátku, v úvodu představení, pak už se můžu jít dívat a na scénu se nevrátím. Ale už to předávám, už to bude hrát někdo jiný.

Zmiňovali jste spotřební rekvizity. Máte nějakou svojí oblíbenou?

Dobré jitrničky od pana Vrábika, nebo koláček od pana Špáni. To je dobrota.

A která jde nejvíc na odbyt? Máte přehled?

První zmizí samozřejmě klobásky a jitrničky, tak máme tam mezi herci víc chlapů než ženských, že jo. Na dalším místě jsou koláčky a kuřata z Grilu u Tomáše.

Pro rakovnické Tyláky je také typická živá muzika, u vás hned celá kapela. Jaké to je, mít tolik mladých herců na jevišti?

Je to úžasné. Pokud se použije muzika na divadle, musí být živá. Toho jsem zastáncem. Nemám ráda playback, nebo pouze zpěv a karaoke.

Nejhorší je, když je hudba celá nahraná a lidi jenom otvírají pusy. To teda nesnáším. Původně jsem plánovala, že se představení bude hrát venku, kde se korzuje, popíjí pivečko, vínečko, lidé přijdou, chvíli koukají... Tak ať se mají na co kouknout, k tomu živá muzika prostě patří. Tady v Rakovníku je také vynikající ZUŠka, kde jsme kluky muzikantský sehnali. Chtějí s námi spolupracovat dál, takže jsem strašně šťastná.

Písniček ve hře zaznívá celá řada. Bylo těžké je vybrat? Nebo jste hledali v původních pramenech?

Písničky nebylo těžké vybrat. Když jsem začala text upravovat, sama pro sebe jsem si je začala do textu dosazovat. Jedná se především o písničky se vztahem k Rakovníku nebo hře. V inscenaci zaznívá i hymna Tyláků: „Všichni lidé nejsou ze stejného těsta“, nebo písnička, kterou zpíval přímo Zdeněk Štěpánek. Jako malá holka jsem byla dost často svědkem, když Zdeněk Štěpánek s mým dědečkem a Cmíralem popíjeli na chaloupce a zpívali: „Až já budu v hrobě spát, moji drazí přátelé...“, to byla jeho písnička. Sám ji složil a hrála se také na jeho pohřbu. Dále pak písnička: „Jsem, jsem z Rakovníka...“, ta je samozřejmostí.

Ve hře se objevuje velké množství typizovaných postav (svůdník, herdek baba). Bylo těžké pracovat s takovými charaktery postav?

Jedná se o postavičky města, takže se zde objevují určité typy. Tak jsem s tím také pracovala, stavěla je do situací. Je nutné je brát trošičku s nadsázkou.

Adaptací Nezbedného bakaláře je více, která je vaše nejoblíbenější?

Nejraději jsem měla film, předchozí dramaturgie jsem bohužel nikdy neviděla na jevišti. Pak jsem také samozřejmě četla i knížku a povídky od Wintra.

Aneta Matoušková

PROGRAM

TYLOVO DIVADLO

SOBOTA 21. 3.

10.00 - 11.00 hodin

Kateřina Lužná

VÁLEČNÁ VŘAVA

DS Gaudium, Praha

13.00 - 14.00 hodin

BESEDA

Zapsání Hraní amatérského divadla v České republice na Seznam nehmotného kulturního dědictví lidstva UNESCO s Jakubem Pilařem a Lenkou Lázněvskou

15.00 - 16.30 hodin

Jean-Pierre Martinez

RAKEV PRO DVA

Bazilišek benátský z.s., Benátky nad Jizerou

19.00 - 20.10 hodin

Johanna Kaptein

PRÁCE NÁDENNÍ, LÁSKY TRÁPENÍ

Herecké studio Elišky Peškové, Praha

NEDĚLE 22. 3.

10.00 - 11.20 hodin

Jan Schmid

TŘINÁCT VŮNÍ ANEB PROČ BYCHOM SE NETĚŠILI

Divadýlko na dlani, Mladá Boleslav

14.00-15.20 hodin

Tracy Letts

ZABIJÁK JOE

Divadelní studio D3, Karlovy Vary

Jeviště Tylova divadla

15.30 hodin

VYHLÁŠENÍ VÝSLEDKŮ A ZAKONČENÍ PŘEHLÍDKY

HOST PŘEHLÍDKY